

HOLLOLAN KIRKKO

Julkaisija: Hollolan seurakunta 2008.

Teksti: Marja Maunuksela, Juhana Säde.

Kuvat: Juhani Viitanen, Juhana Säde, Suomen ilmakekuva.

www.hollolanseurakunta.fi

KIRKON RAKENTAMINEN

Hollolan Pyhän Marian kirkko on yksi 86 Suomessa keskiaikana valmiiksi rakennetusta kivistä. Puukirkkojen jälkeen rakennettu nykyinen kivistä kirkko on valmistunut nykyiseen muotoonsa uusimman tutkimuksen mukaan vuosien 1495-1510 välisenä aikana - sakaristo noin v. 1495, kirkkosali v. 1500 ja asehuone vuoden 1505 jälkeen. Kirkko kuuluu kolmanteen suomalaiseseen kivistä kirkkosukupolveen, joka rakennettiin noin vuosien 1480-1560 välisenä aikana. Samaan sukupolveen kuuluvat lisäksi monilta rakenteellisilta piirteiltään samanlaiset Savon, Hämeen, Satakunnan, Karjalan ja Pohjanmaan kivistä kirkot. Hollolan kirkko on Suomen kolmanneksi suurin keskiaikainen seurakuntakirkko ja Päijät-Hämeen vanhin julkinen rakennus.

Suur-Hollolan emäpitäjään Päijänteen-Vesijärven-Porvoonjoen vesireitin ja Ylisen Viipurintien risteykseen rakennettu jyhkeä kivistä kirkko oli liikenteellisesti keskeisellä paikalla. Jyrkänä kohoava paanukatto, rikkaasti koristellut tiiliset päätykolmiot, Hämeen kirkoille luonteenomaiset suuret kulmakivet ja vahvat harmaakivin rakennetut seinät viestivät jo ulospäin voimaa ja turvaa, jota matkamies saattoi hakea kirkon eteläseinällä muurikomeroissa olevan ulkoalttarin tai asehuoneen alttarin ääreltä. Asehuoneen alttarikomeron ympärille kuvattu viimeisen tuomion sateenkaarella istuva Kristus kertoo tuomiosta ja armosta. Enkelit ja paholaiset muistuttavat ihmispoloa hyveen teillä kilvoittelun tärkeydestä.

KESKIAJAN PERINTÖÄ

Tänä päivänäkin kirkkoon tulija kohtaa muitakin muistoja kirkon katoliselta rakentamisajalta: neljä pilaria jakaa kirkon kahteen osaan (laivaan) ja rengastähtiholveista kahden itäisimmän ruoteet on koristettu maalauksin, jotka osoittavat katolisen ajan pääalttarin alueen. Kirkon seiniin maalatut vihkiristit, joita nyt on nähtävissä 11 kertovat kirkon vihkimisestä ja siitä, että kirkko perustuu 12 apostolin opetuksen varaan. Sakariston oven yläpuolella on katkelmia maalauksesta, jossa kaksi enkeliä kantaa pyhitetyn ehtoollisleivän säilytysastiaa (monstranssia) muistuttamassa Kristuksen todellisesta läsnäolosta ehtoollisessa ja tässä pyhässä paikassa. Itäisimmän pylvään juurella kirkon vanhin esine, ns. Vehmaan mestarin valmistama kasteallas 1300-luvun lopulta muistuttaa kirkkoon liittämisen sakramentista, kasteesta.

Keskiajalla kirkossa oli mahtava puuveistoskoristelu. Siitä on vielä jäljellä 24 veistosta, joiden pyhimyskaapit ovat ajan myötä kadonneet. Esimerkiksi kirkon suojeluspyhimys Pyhä Maria on ollut keskushahmona alttarikaapissa, jossa häntä ympäröi kahdeksan pienempää veistosta, jotka ovat nyt yksittäin eri puolilla kirkkoa. Nykyisen alttarin edusta (antemensale), jossa on keskellä sama aihe kuin sakastin yläpuolella olevassa maalauksessa, antaa aavistuksen keskiaikaisen puuseisustuksen koristeellisuudesta. Kirkon ovet ovat keskiaikaisen puukaiverruksen ja taontatyön kauniita tuotteita. Erityisesti asehuoneesta kirkkosaliin johtava ovi, jonka on tulkittu esittävän Hubertuksen metsästystä, on ollut ihailun kohteena.

UUDEN AJAN MUUTOKSIA

Katolinen aika jäi lyhyeksi, sillä 1527 *Kustaa Vaasan* johdolla Ruotsissa päätettiin siirtyä ”puhtaan” opin kannalle ja vuosisadan lopulla luterilainen kirkko oli virallisesti hyväksytty valtion uskonto. Uskonpuhdistuksen periaatteiden mukaiset uudistukset muuttivat kirkon sisustuksen uudenaikaiseksi 1600-luvulla: turkulaisen puusepän *Nils Bengtssonin* rakentama komea saarnastuoli tuli alkuaan eteläseinälle, itäseinälle siirretyn alttaripöydän yläpuolelle saatiin lahjoituksena saksalaisen taiteilijan *Christoph Schwarzin* maalauksen pohjalta tehty alttaritaulu ja kirkkosaliin asennettiin penkit sanan kuulijoille. *Diedrich von Essenin* hautajaisiin valmistetut vaakunat jäivät kirkon juhlistajiksi. Kirkon kattorakennelma ei ole alkuperäinen. Kattoon iskeneen salaman vuoksi puiset kattorakennelma paloivat vuonna 1642.

NYKYAJAN ILMIOITÄ

Nykyisen asunsa kirkko sai 1930-luvulla tehdyn tutkimustyön ja professori *Carolus Lindbergin* restaurointisuunnitelman toteuttamisen tuloksena.

Alttarin viereisten ikkunoiden lasimaalaukset ovat *Lennart Segerstrålen* tuotantoa vuodelta 1929.

Kirkon 1994 valmistuneet 33-äänikertaiset urut on suunnitellut ja rakentanut Urkurakentamo *Martti Porthan Oy*.

Vuosina 2004-2006 Hollolan kirkossa suoritettiin entisöintihanke, jota rahoitti seurakunnan lisäksi Euroopan Unioni ja Etelä-Suomen lääninhallitus. Silloin puhdistettiin kirkon ja asehuoneen sisäseinät sekä konservoitiin kaikki keskiaikaiset veistokset. Kirkon perällä olevassa vitriinissä on esillä seurakunnan vanhaa kirkollista esineistöä.

Kellotapuli rakennettiin 1829-1831 C. L. Engelin piirustusten mukaan. Tapulin alakerrassa on kylmiö vainajien säilytystilana ja omaisten huone.

Hollolan kirkko on seurakunnan pääkirkko, jossa toimitetaan ehtoollisjumalanpalvelus jokaisena pyhäpäivänä. Tämän lisäksi se on suosittu hääparien vihkikirkko ja toimii myös hautaan siunaamisten paikkana, koska seurakunnalla ei ole erillistä siunauskappelia.

Alueellisesti hajanainen yli 20 000 hengen seurakunta tarvitsee toimitilat eri puolilla seurakuntaa. Hollolan seurakunnalla on toinen kirkko seurakuntakeskuksen yhteydessä Salpakan kaan kuntakeskuksessa. Kolmas kirkko on Vesijärven toisella puolella Vesikansassa. Vuoden 2007 alusta Hollolaan kappeliseurakuntana liittyneellä Hämeenkoskella on myös kirkko sekä keskiajan lopulla rakennetun Pyhän Laurin kivikirkon rauniot.

Hollolan kirkko on yleisölle avoinna kesällä 2.5.-31.8. maanantaista perjantaihin kello 10-18 sekä talviaikana sunnuntaisin jumalanpalveluksen jälkeen kello 11-16. Sijainti: Rantatie 917, Hollolan kirkonkylä.

